

Trinajsta hiša na Belem polju

Leta 1981, ko sem bil že četrto leto v Tehniškem muzeju jeseniške železarne, sem dobil pošto, v kateri je pisalo, da se v železarni ustanavlja stanovanjska zadruga, ki naj bi tistim delavcem, ki bi radi gradili svoje hiše, pomagala pri tem. Obvestilo sem odnesel domov in ga pokazal ženi Heleni. Takrat sva z dvema šoloobveznima hčerama že imela svoje stanovanje v stolpnici na Plavžu in nič kaj me ni mikala kakšna gradnja hiše. Povprašala sva tudi ženino mamo in očeta, ki sta že pred nekaj desetletji zgradila svojo hišo in dobila spodbuden odgovor: »Še vsak, ki je začel, je hišo tudi zgradil!« Ohrabrena s temi besedami sva izpolnila vprašalnik in ga odposlala nazaj. V vprašalniku je bilo tudi vprašanje, kje želiva graditi. Navedenih je bilo pet lokacij: Hrušica, Breg, Moste, Blejska Dobrava in Rodine. Odločila sva se za Rodine.

Minilo je nekaj dni, ko me je takratni direktor kadrovskega sektorja Tone Varl povabil na razgovor in mi razložil, da bo zadruga res ustanovljena in da se bo imenovala Železar. Odkupila bo zemljišča na Belem polju na Hrušici, kjer naj bi zgradili montažne dvojčke in vrstne hiše Jelovice iz Škofje Loke. Če sem želel dobiti kredit v železarni, sem se moral odločiti za Hrušico, saj so načrtovali gradnjo na Rodinah in ostalih lokacijah kasneje.

15. julija 1981 je Zadruga Železar je začela z delom, uredila vse potrebno za gradnjo in nas redno obveščala o načinu gradnje in finančnih obveznosti. Združevala bo finančna sredstva, organizirala različne oblike varčevanja, racionalizirala gradnjo, pridobila stavbna zemljišča, omogočala nabavo gradbenega materiala po znižani ceni in drugo. Ker sva kot mlada družina takrat imela malo privarčevanih sredstev, sva seveda računala na gradbene kredite. Obvestili so nas, da bomo dobili kredite v železarni, v Jelovici in v Stanovanjski skupnosti in da bomo gradili zadružno, tako da bomo drug drugemu pomagali. Določili so celo, da bomo morali zbrati 1500 ur prostovoljnega dela.

Najprej smo se morali dogovoriti, kje bomo imeli hišo in kdo bo sosed v dvojčku. Helena je predlagala, da bi bila sosedna Anica in Franci Bratun. Anica je, tako kot Helena, učila na osnovni šoli na Koroški Beli, Franci, strojni inženir, pa je bil zaposlen v železarni. Franci je postal tudi tajnik zadruga in tako nas je redno obveščal o naslednjih korakih. Na osnovi načrta smo se kmalu odločili za dvojčka v zadnji vrsti, po številu trinajstega. V tej vrsti naj bi jih zgradili osemnajst, v spodnji pet, predvidenih pa je bilo še 34 vrstnih in nekaj individualnih hiš. Nekega dne smo odšli pogledat, kje naj bi stal naš dvojček. Sprehodili smo se po pašniku, kjer so se pasle dovške krave, in se ustavili na mestu, od koder je bil lep razgled tako proti vzhodu na Jesenice in Žirovnico in proti zahodu v Dolino. Zdelo se nam je, da je to najlepši kraj na svetu. In res je tam nekje čez nekaj let zrastle naša hiša.

Kmalu se je začelo zares. Izkop, temelje in betonsko ploščo naj bi izvedlo gradbeno podjetje, montažno hišo pa bi postavili sami. Radi smo pomagali pri ročnih gradbenih

delih, saj smo se zavedali, da bo 1500 združenih ur težko uresničiti. Skoraj vsak dan smo bili na gradbišču, pa naj je bilo vreme še tako slabo, in gradnja je hitro napredovala. Med seboj smo se spoznavali in drug drugemu pomagali. Zdelo se mi je, kot da smo se vrnili v leta po osvoboditvi, ko so se pri obnovi vrstile udarniške akcije. V nekaj mesecih smo zgradili temelje za vse hiše in čakalo nas je postavljanje montažnih hiš. Tovornjaki so začeli dovažati material, ki smo ga morali sami razložiti na določene lokacije. Kar nekajkrat se je zgodilo, da zaradi službenih obveznosti nisem mogel sodelovati, zato sta me večkrat zamenjala moj oče Franc Konobelj in svak Poldi Brudar.

Ker smo začeli postavljati hiše na zahodni strani gradbišča, sem nestrpno čakal, kdaj bomo prišli do naše, trinajste. Na srečo je delo hitro napredovalo, saj nas pa je bilo pri prvih hišah tudi po trideset. Bili smo tako zagreti za gradnjo, da včasih nismo izpustili niti enega dne in se z lokalnim avtobusom kar iz službe odpeljali na Hrušico in delovni dan potegnili pozno v noč. Družbo so nam delale tudi krave, ki so se nemoteno pasle na pašniku. Dočakal sem tudi to, da smo začeli postavljati našo hišo. Na začetku sva montažne stene postavljala kar z ženo sama. Ko nama je prišel pomagat še ženin brat Poldi, je modro ugotovil: »Saj to hišo bo pa do jutra odneslo v Savo«. Ker je bilo na Belem polju vedno precej vetrovno, so se stene, dokler jih nismo zvezali z »vencem«, res kar sumljivo majale. Inštruktor iz Jelovice, ki je nadzoroval gradnjo, me je ob tem »potolažil« z besedami: »Dobro, da ste naredili betonsko ploščo, da boste lahko na njej nekoč zgradili »ornk« hišo?!«. Debelo sem ga gledal, on pa se je samo nagajivo smejal svoji domislici. A takrat nas ni nič ustavilo. Kasneje je bilo za pomoč pri delu tudi sosedov dovolj. Vso zimo smo premraženi in v globokem snegu delali, kot da je naš zadnji dan. Hiša je kmalu dobila strešno konstrukcijo »cimpr«. Ko smo na vrh pribili smrečico, se mi je zdelo, da je hiša visoka kot Eifflov stolp v Parizu. Najbolj uporabna orodja so bila kladiva, klešče, žage in seveda sekire. Večino strešne konstrukcije smo zbili z žebli različnih velikosti, ki smo jih kupovali v maloprodaji v železarni. Nekdo mi je nekoč dejal, da smo v hišo zabili okrog 400 kg različnih žebeljev. Med obema hišama, ki ju je streha povezala v dvojčka je okrog 20 cm prostora. Ko sva s sosedom zabijala deske na podstrešju, nama je v nekem trenutku padla sekira v ta prostor. Oba sva se strinjala, da naj sekira kar ostane tam »zakopana«, saj se bova tako bolje razumela. Da bi pocenili gradnjo, smo si pomagali z vsemi mogočimi gradbenimi materiali. Ko smo začeli ometavati kletne prostore, smo za malto uporabljali kar pesek s parcele in celo železarsko žlindro, ki smo jo mešali s cementom. Ker je bil sosed nekoliko hitrejši, mu je zidar dan pred nami ometal steno. Ko sva naslednji dan z zidarjem ometavala našo stran, je na drugi strani zaradi tresljajev premalo osušena malta padla s stene. Sosed tega ni bil pretirano vesel, in ko sem mu povedal, da je zidar ugotovil, da bo moral izboljšati malto, mi je nekoliko nejevoljno dejal, da bom moral za mnenje vprašati drugega zidarja. Kasneje je tudi on zamenjal pesek. Temelje pa smo zasipavali

kar z železarsko žlindro, za katero smo šele po nekaj letih zvedeli, kako nezdrava je. A kljub prigodam in nezgoda smo z delom nadaljevali in leta 1984 je bil dvojček skoraj na red. Pri delu so nam pomagali sorodniki (moja mama Tončka, brat Franc, Peter Muhar in drugi), finančne ovire sva pa morala z ženo reševati sama, predvsem s krediti. Dogradili smo tudi prizidke s teraso in 4. julija 1985 smo se vselili. Ko smo zapuščali stanovanje v stolpnici, sta pomagala soseda Andrej Berce in Peter Klavžar. Dobra soseda mi je takrat zaupala, kako sta z možem vse življenje želela zgraditi hišo, a jima ni uspelo. Bila je vesela, da je nekemu iz stolpnice to le uspelo. Ker smo morali hišo dograditi in opremiti, smo si s časom nakopali velike kredite na banki, tako da smo prejeli le minimalne plače. Finančna stiska je bila tako pereča, da je bilo včasih le za najnujnejše. Pa se je zgodilo, da je za novega leta 1985 prišla gospa s Planinskega društva Jesenice pobirat članarino. Ker nisva imela denarja, sta naju iz stiske rešili hčerki Helena in Mojca s privarčevanim denarjem iz hranilnika. Za gradbeni material zaradi zadolževanja kar nekaj časa nismo mogli od zadruga dobiti naročilnic. Večino pohištva smo prenesli iz starega stanovanja, toda bili smo zadovoljni, da smo hišo le nekako dokončali in opremili.

Naselje je počasi dobivalo končno obliko, ljudje pa so ga zaradi načina gradnje kmalu poimenovali z različnimi imeni: Dachau, barakarsko naselje itd. Nas pa to ni motilo, veseli smo bili, da smo se v nekaj letih iz blokov in stolpnic preselili v svoje hiše. Kljub temu da je okrog nas na Belem polju zraslo še nekaj blokov, pa je naselje ostalo prijetno tako kot takrat, ko smo prvič odšli na Belo polje in se nam je zdel kraj najlepši na svetu. Okrog hiš je bilo vedno več urejenih vrtov, drevja in zelenic.

Danes je naselje že precej spremenjeno ter urejeno in kar težko si je predstavljati, kako je izgledalo na začetku gradnje. Vse poletje nam delajo družbo krave in konji na pašniku, tako kot nekdanji zadružniki dobro razumemo in si pomagamo med seboj. Sekira v trinajsti hiši pa je še vedno lepo »zakopana« in nič ne kaže, da jo bova s sosedom sploh kdaj izkopala.

Smrečica na vrhu naše hiše
(Last in foto T. Konobelj)